

Слюсаренко Роман Іванович

студент I курсу факультету права, публічного управління і менеджменту
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла
Коцюбинського

Науковий керівник: старший викладач кафедри фундаментальних і
приватно-правових дисциплін, PhD, Тимошенко Є.А.

**ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ:
ПРАВОВІ АСПЕКТИ ТА ВИКЛИКИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ**

Сучасний етап розвитку української державності характеризується активним впровадженням новітніх технологій у роботу органів влади та місцевого самоврядування. Інтеграція штучного інтелекту (ШІ) в систему публічного управління сьогодні відкриває дійсно великі перспективи. Вона дозволяє автоматизувати більшість рутинних процесів, пришвидшує обробку великих масивів інформації, зменшує черги в державних установах та значно спрощує надання різноманітних адміністративних послуг для звичайних громадян через онлайн-платформи. Проте такий стрімкий розвиток технологій створює ситуацію, коли правова система просто не встигає за інноваціями, що веде до появи серйозних законодавчих прогалин та практичних труднощів.

У наукових колах сьогодні активно обговорюють, як саме ШІ має взаємодіяти з державними інституціями, щоб це було безпечно. Багато дослідників звертають увагу на те, що публічне управління в умовах цифровізації повинно базуватися на принципах прозорості, підзвітності та найголовніше, людиноцентричності. Алгоритми комп'ютерних програм не можуть залишатися повністю закритими для суспільства, адже держава працює для людей. Кожен громадянин має повне право знати, на основі яких критеріїв і даних комп'ютерна система здійснює первинний аналіз його документів, підраховує бали чи формує рекомендації для державних службовців.

Також гостро стоїть проблема кібербезпеки та захисту персональних даних. Державні органи збирають і зберігають величезну кількість чутливої інформації про кожного з нас — від паспортних даних до відомостей про доходи чи стан здоров'я. Концентрація таких масивів інформації в автоматизованих базах даних, які підключені до систем ШІ, завжди підвищує ризики несанкціонованого доступу, хакерських атак та цифрових зловживань. Без належного захисту впровадження нових технологій може принести більше шкоди, ніж користі.

На мою думку, штучний інтелект у публічній сфері має виконувати роль виключно помічника, а не самостійного суб'єкта, який може приймати юридичні рішення замість людей. Будь-яке важливе рішення, яке прямо впливає на конституційні права, обов'язки чи долю конкретного громадянина, повинна приймати тільки посадова особа. Машинний алгоритм, яким би просунутим він не був, повністю позбавлений правосвідомості. Комп'ютер не здатний керуватися принципами гуманності, справедливості, моралі чи індивідуального підходу до унікальних і складних життєвих обставин людини. Тому автоматизація в жодному разі не повинна знімати з державного службовця персональну юридичну та моральну відповідальність за підписані документи й видані акти. Якщо програма припуститься помилки, відповідати все одно має людина, яка роботу цієї програми контролює.

Разом із тим, не можна заперечувати, що використання штучного інтелекту є надзвичайно ефективним для мінімізації людського фактора та подолання корупційних ризиків. Там, де діють чітко визначені правила і немає місця для творчого підходу, ШІ справляється ідеально. Наприклад, автоматичний моніторинг тендерних закупівель у системі Prozorro, реєстрація бізнесу без участі чиновника, автоматичний розподіл судових справ між суддями або первинна перевірка податкових декларацій можуть проходити набагато швидше і прозоріше саме завдяки алгоритмам ШІ. Комп'ютеру не можна дати хабар, і він не має кумівства чи особистих інтересів. Мені здається, що баланс між автоматизацією технічних процедур і збереженням суворого людського контролю за ключовими рішеннями є найбільш раціональним шляхом розвитку вітчизняного цифрового врядування.

Окрему увагу в сучасній правовій науці приділяють необхідності гармонізації українського законодавства з міжнародними стандартами. Особливо це стосується європейського Регламенту про штучний інтелект (EU AI Act), який ділить усі системи ШІ на рівні ризику і забороняє використання технологій, що можуть маніпулювати поведінкою людей або порушувати їхні фундаментальні свободи. Оскільки Україна впевнено тримає курс на європейську інтеграцію, адаптація цих норм до нашого законодавства є обов'язковим кроком. Нам потрібно вже зараз створювати власні правові рамки, які дозволять бізнесу та державним структурам розвивати інновації, але при цьому надійно захистять громадян від цифрових помилок.

Крім того, важливим викликом є адаптація самих державних службовців до нових умов роботи. Впровадження ШІ вимагає від працівників міністерств, відомств та місцевих рад абсолютно нових навичок — так званої цифрової

грамотності. Держава повинна інвестувати кошти в навчання персоналу, адже навіть найкраща програма буде неефективною, якщо чиновники не вмітимуть правильно користуватися її аналітичними даними або будуть сліпо довіряти всім підказкам комп'ютера, не перевіряючи їх самостійно.

Також варто згадати про проблему так званої «алгоритмічної упередженості». Оскільки системи ШІ навчаються на основі даних минулих років, вони можуть несвідомо копіювати старі помилки або системні проблеми, які існували в державному управлінні раніше. Це означає, що якщо в минулому під час прийняття певних рішень існував людський фактор чи упередженість, машина може закласти це у свої алгоритми як правильну норму. Тому постійний аудит та перевірка логіки роботи ШІ з боку незалежних експертів і правозахисників є необхідною умовою його безпечного впровадження.

Підсумовуючи, можна впевнено сказати, що успішна цифрова трансформація публічного управління в Україні залежить не стільки від технічної потужності самих комп'ютерних програм, скільки від готовності суспільства і держави вчасно забезпечити якісне, гнучке та справедливе правове регулювання новітніх технологій. Тільки за умови розумного балансу, де ШІ допомагає людині, а закон надійно захищає її права, цифровізація стане справжнім поштовхом для побудови прозорої, стійкої та сучасної моделі державного управління.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vp> (дата звернення: 11.06.2026).
2. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки : Закон України від 09.01.2007 № 537-V : станом на 1 січ. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16> (дата звернення: 11.06.2026).
3. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1556-р : станом на 1 січ. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80> (дата звернення: 11.06.2026).
4. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI : станом на 1 січ. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17> (дата звернення: 11.06.2026).
5. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 01.12.2022 № 2807-IX : станом на 1 січ. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20> (дата звернення: 11.06.2026).